

Poistenie zodpovednosti (3.časť)

V dnešnej časti sa budeme venovať dobrovoľnému zmluvnému poisteniu zodpovednosti za škodu. Na rozdiel od zákonného a povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu, pri ktorých prevláda celospoločenský, tzv. objektívny záujem na danom poistení, ide o poistenie založené na individuálnom dobrovoľnom záujme fyzickej alebo právnickej osoby.

V dobrovoľnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu je uzatvorenie poistnej zmluvy výsledkom dobrovoľného rozhodnutia poistníka aj poisťovateľa. Uzatvorením poistnej zmluvy preberá na seba poisťovateľ povinnosť nahradiť za poisteného škodu vzniknutú inému v súvislosti s oprávnenou činnosťou alebo vzťahom v prípade, že poistený škodu nespôsobil úmyselne a podľa príslušných právnych predpisov za škodu zodpovedá a je povinný ju nahradiť. Týmto poistením nie je krytá zodpovednosť, ktorú poistený prijal nad rámec zodpovednosti právnej, napríklad zmluvou. Typickým príkladom je zmluvná pokuta. Ak sa spoločnosť zaviazala, že v prípade neplnenia zmluvy uhradí odberateľovi určitú finančnú čiastku, táto škoda nemôže byť krytá poistením zodpovednosti.

K najvýznamnejším produktom dobrovoľného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu patrí poistenie všeobecnej zodpovednosti jednotlivcov aj firiem, poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú výrobkom, poistenie zodpovednosti členov orgánov spoločnosti, poistenie zodpovednosti zamestnancov, ale aj mnohé iné poistenia, a to jednak ako samostatné poistenia, alebo ako pripoistenia. Prehľad najčastejšie sa vyskytujúcich dobrovoľne zmluvných poistení zodpovednosti za škodu je znázornený v tabuľke č. 1 a to v členení na produkty určené jednotlivcom a na produkty určené podnikom resp. organizáciám.

Tabuľka č. 1 – Produkty dobrovoľného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu

Poistenie zodpovednosti jednotlivcov za spôsobenú škodu	Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú v bežnom občianskom živote
	Poistenie zodpovednosti vlastníkov, správcov alebo nájomcov nehnuteľností za škodu z držby nehnuteľností
	Poistenie zodpovednosti podnikateľov za škody spôsobené podnikateľskou prevádzkou v rámci poistenia domácností (drobní podnikatelia)
	Poistenie zodpovednosti vlastníkov a opatrovateľov zvierat
	Poistenie zodpovednosti zamestnancov za škodu spôsobenú pri výkone povolania
Poistenie zodpovednosti organizácií za spôsobenú škodu	Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkovou činnosťou spoločnosti
	Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú výrobkom
	Poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu zamestnancom
	Poistenie zodpovednosti za škodu v súvislosti s porušením povinnosti štatutárnych orgánov a výkonného manažmentu
	Poistenie zodpovednosti za škody spôsobené pri preprave tovaru
	Poistenie zodpovednosti za škody na životnom prostredí

Poistenie všeobecnej zodpovednosti za škodu

Poistenie všeobecnej zodpovednosti za škodu zahŕňa celý rad poistení pre jednotlivcov, podnikateľské subjekty, mestá, obce a rôzne organizácie. Z poistenia všeobecnej zodpovednosti za škodu vyplýva poistenému, fyzickej alebo právnickej osobe, právo, aby poisťovňa za neho nahradila škodu vzniknutú inému na zdraví alebo usmrtením, poškodením, zničením alebo stratou vecí, pokiaľ poistený za škodu zodpovedá v dôsledku svojho konania alebo vzťahu v čase trvania poistenia. Poisťovňa je zvyčajne povinná uhradiť aj náklady zodpovedajúce odmene právneho zastupovania poisteného a náklady na občiansko-súdne konanie o náhradu škody za predpokladu, že bolo nevyhnutné na získanie rozsahu škody.

Rozsah poistenia možno rozšíriť pripoistením na zodpovednosť za škodu na veciach, ktoré poistený prevzal na spracovanie, opravu, úpravu, úschovu, uskladnenie, predaj alebo poskytnutie odbornej pomoci, alebo mu boli zapožičané alebo ich užíva na základe nájomnej, leasingovej alebo inej zmluvy. Taktiež je možné pripoistiť krytie zodpovednosti za škodu spôsobenú vynaložením nákladov za poskytnutú zdravotnú starostlivosť, nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie vzniknutých z dôvodu pracovného úrazu alebo choroby z povolania a zodpovednosti za škodu spôsobenú na ušlom zisku.

Poistenie všeobecnej zodpovednosti občanov za škodu

Toto poistenie sa vzťahuje na činnosti a situácie, ktoré sa môžu stať v bežnom súkromnom živote a pri ktorých je spôsobená škoda niekomu inému. Môže ísť o vbehnutie do dráhy motorového vozidla, spôsobenie nehody pri riadení bicykla, pri športe, pri prevádzke domácnosti a pod. Poistné krytie všeobecnej zodpovednosti občanov za škody je v poistnej praxi najčastejšie realizované formou pripoistenia k majetkovým poisteniam. Zvyčajne kryje:

- Škody pri vedení domácnosti, vzniknuté z prevádzky jej zariadenia vrátane škôd, ktoré majú svoj pôvod vo vlastníctve nehnuteľnosti resp. nehnuteľností (niekto sa pošmykne na pozemku poisteného a utrpí komplikovanú zlomeninu, prípadne spadne zo strechy jeho domu sneh na cudzie zaparkované auto a poškodí ho). Často ide o škody, ktoré vznikli susedom vytopením vodou (neuzatvorené kohútiky, nedostatočná pozornosť pri prevádzke automatickej práčky), požiarom (neopatrnosť pri fajčení), alebo inak (nevhodne umiestnené predmety, o ktoré zakopne návšteva a zraní sa);
- Škody spôsobené poisteným ako chodcom alebo pri jeho jazde na kolieskových korčuliach, na bicykli, či na koni. Ide najmä o škody na automobiloch, motocykloch a na zdraví iných osôb spôsobené vbehnutím poisteného do ich dráhy, čo má za následok dopravnú nehodu;
- Škody vzniknuté pri rekreácii a zábave, spôsobené iným osobám na zdraví alebo majetku, alebo na zariadení ubytovacieho zariadenia (oblieatie kobercov, vytopenie hotelov a podobne). Patria sem aj škody spôsobené poistenými na návštevách (rozbitie okuliarov, riadu a iných predmetov, obarenie kávou);
- Škody vzniknuté pri rekreačných športoch s výnimkou účasti na súťažiach, pretekoch, hrách organizovaných športovými klubmi, športovými asociáciami alebo inými obdobnými združeniami. Patria sem najmä škody vzniknuté pri individuálnych športoch rekreačného charakteru, napríklad pri lyžovaní, plávaní, skokoch do vody, tenise a podobne, ktoré majú za následok škodu na zdraví tretej osoby;
- Škody spôsobené poisteným ako vlastníkom alebo opatrovateľom domácich a drobných hospodárskych zvierat bežne chovaných na našom území pre záľubu alebo potrebu rodiny. Patria sem škody na majetku alebo na zdraví spôsobené týmito zvieratami v dôsledku ich nezvládnutia poisteným (roztrhanie slipek psom, vbehnutie zvieratá pod auto a spôsobenie havárie, pohryznutie psom, škrabnutie mačkou a podobne);

- Škody spôsobené poisteným ako vlastníkom, prevádzkovateľom alebo užívateľom nemotorového plavidla, ktoré nepodlieha evidencii štátnej plavebnej správy. Ide o škody spôsobené týmito drobnými plavidlami na veciach a na zdraví ľudí vo vnútri alebo mimo plavidla;
- Škody vzniknuté pri inej činnosti, ktorú je možné svojím charakterom považovať za bežnú súčasť života a ktorá neslúži zárobkovým účelom. Patria sem napríklad škody spôsobené v obchodoch (náhodné rozbitie alebo iné znehodnotenie tovaru, neúmyselné rozbitie výkladu), škody spôsobené v zamestnaní nemajúce súvislosť s pracovnými úlohami, najrôznejšie škody spôsobené deťmi (požiare senníkov, budov či lesa pri manipulácii so zápalkami alebo pri fajčení, náhodné rozbitie okna loptou alebo kameňom a podobne).

Poistenie všeobecnej zodpovednosti organizácií za škodu

Ide o dobrovoľné zmluvné poistenie zodpovednosti právnických osôb pôsobiacich vo sfére výroby a služieb a iných organizácií za škodu, ktorú môžu spôsobiť svojou činnosťou tretím osobám. Spôsobené škody a ich rozsah môžu byť veľmi rôznorodé – od malých až po obrovské škody, ktoré môžu spôsobiť spoločnostiam existenčné problémy.

Poistenie všeobecnej zodpovednosti organizácií za škodu kryje poškodenie majetku, zdravia a iných záujmov osôb, ktoré nie sú na prevádzke organizácie priamo zainteresovaní. Často sa využíva v oblasti služieb, kde je týmto poistením krytá škoda, ktorá môže vzniknúť na opravovaných veciach pri ich uskladnení a oprave, na odloženom oblečení u kaderníka, holiča, v reštaurácii, alebo škody spôsobené na veciach a motorových vozidlách ubytovaných hostí. Využíva sa aj na krytie škôd, za ktoré zodpovedá výrobca pri výrobnom procese, napríklad na škody spôsobené návštevníkom a účastníkom exkurzií vo výrobných halách, na škody spôsobené iným osobám vodou vytekajúcou z vodovodných zariadení, ale aj za škody spôsobené na okolitých budovách pri výbuchu alebo požiaru v poistenej prevádzke. Zvyčajne tieto poistné produkty kryjú aj škody spôsobené prácami s výbušninami, škody súvisiace s ničením škodcov a používaním herbicídov, škody súvisiace s vlastníctvom zvierat, s prenechaním jazdeckého zvieratá cudzej osobe a podobne. Môžu kryť aj regresný nárok zdravotnej poisťovne na náhradu liečebných nákladov, regresný nárok komerčnej poisťovne na náhradu škody z havarijného poistenia automobilu, odškodné vo výške nákladov na liečenie a zníženia príjmu počas práceneschopnosti poškodenej tretej osoby.

Poistenie všeobecnej zodpovednosti je možné dohodnúť aj pre zvláštne prevádzkové a profesijné riziká, pričom aj tu platí objektívna zodpovednosť za škodu bez ohľadu na zavinenie:

- Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú poľnohospodárskymi a lesníckymi prevádzkami zahŕňa náhradu škody, za ktorú je zodpovedný poistený subjekt a ktorá vyplýva z držby zvierat, výrubu vlastných stromov, ničenia škodcov, prác s výbušninami a stavby komunikácií v poistených lesníckych prevádzkach vrátane pridružených prevádzok do určitého obratu;
- Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú počas cirkevných akcií organizovaných farou (výlety, púte, kultúrne a športové akcie) a tiež za škody súvisiace s budovami a pozemkami slúžiacimi na cirkevné účely vrátane prevádzky cintorínov;
- Poistenie zodpovednosti za škodu pri prevádzke kín, divadiel, varieté, cirkusov a zábavných zariadení, napríklad autodrómov, hipodrómov a podobne;
- Poistenie zodpovednosti spolkov, športových a občianskych združení zahŕňa ich zodpovednosť za škodu spôsobenú držaním a užívaním pozemkov, budov, priestorov a zariadení v súlade s ich štatútmí vrátane nimi organizovaných akcií, a to bez ohľadu na miesto konania akcie;

- Poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú pri organizovaní akcií sa vzťahuje na zodpovednosť za škodu, spôsobenú pri príprave akcie uvedenej v poistnej zmluve, ktorou môže byť výstava, veľtrh, ples, chovateľská akcia, trh s dobytkom a podobne.

Poistenie všeobecnej zodpovednosti poisťovne často ponúkajú ako pripoistenie k základným poisteniam, napríklad ako zodpovednostné pripoistenie k poisteniu majetku miest a obcí (kryje riziko poranenia sa chodca na neodhrnutom a neposypanom obecnom chodníku a podobne) alebo ako zodpovednostné pripoistenie k poisteniu majetku podnikateľov (kryje riziko poškodenia zdravia zákazníka na šmyklavej podlahe, schodoch a podobne). Súčasťou poistnej zmluvy o poistení majetku spoločnosti môže byť pripoistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú manažmentom spoločnosti, a tiež pripoistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú náhlym a náhodným znečistením životného prostredia. Na základe poistenia zodpovednosti za škodu vzniká poistenému subjektu právo, aby v prípade vzniku škody za neho poisťovateľ dohodol s poškodeným vznesené nároky na náhradu škody, oprávnené nároky uhradil a neoprávnené nároky odmietol. Poistený sa tak vyhne súdnym sporom a komplikovanému dokazovaniu skutočnej výšky škody, ktorú sa poškodení často snažia nadhodnotiť.

Pre poistenie všeobecnej zodpovednosti organizácií za škodu je charakteristické **veľké množstvo výluk** z poistenia v základných poistných produktoch. Klienti poisťovní často nevenujú pozornosť preštudovaniu všeobecných poistných podmienok a uzatvárajú toto poistenie v presvedčení, že poistením majú kryté akékoľvek škody spôsobené tretím stranám. Mnohé z rizík, ktorým sú podniky a iné organizácie vystavené, bývajú zo základného poistenia vylúčené a je nutné dohodnúť si ich poistenie. Ide napríklad o:

- Pripoistenie územnej platnosti. Základné poistenie sa zvyčajne vzťahuje na územie Slovenskej republiky. Ak spoločnosť uskutočňuje svoje aktivity aj v zahraničí, škoda ktorú spôsobí mimo územia SR základným poistením nie je krytá. Preto je vhodné dohodnúť si v poistnej zmluve rozšírenie územného rozsahu na Európu alebo celý svet;
- Poistenie regresných nárokov zdravotných poisťovní a sociálnej poisťovne. V prípade spôsobenia škody na zdraví inej osobe si zdravotná poisťovňa môže od pôvodcu vymáhať náklady na liečenie poškodenej osoby. Taktiež sociálna poisťovňa môže požadovať úhradu poskytnutých nemocenských dávok, dôchodkového zabezpečenia, poskytnutej náhrady za stratu zárobku, náhrady za bolesť, za stratu a sťaženie spoločenského postavenia a podobne. Je pravdepodobné, že v budúcnosti bude sociálna poisťovňa dôslednejšie vymáhať tieto svoje nároky;
- Poistenie zodpovednosti za veci prevzaté za účelom spracovania, opravy a podobne;
- Poistenie zodpovednosti za škody spôsobené na prenajaté nehnuteľnosti. Tento typ škody je zvyčajne zo základného poistenia vylúčený, preto je potrebné si ho pripoistiť;
- Poistenie zodpovednosti za škody vyplývajúce z vlastníctva nehnuteľnosti. Z tohto poistenia sú kryté škody, ktoré vznikli tretím stranám v súvislosti s nehnuteľnosťou a za ktoré spoločnosť ako jej majiteľ zodpovedá. Typickým príkladom je pád omietky alebo snehu zo strechy na okoloidúceho chodca alebo vedľa stojace auto;
- Zodpovednosť za čisto finančné škody. V základnom poistení sú zvyčajne kryté len škody na zdraví a majetku tretej osoby. Ak však spoločnosť spôsobí tretej strane škodu napríklad oneskorením dodávky materiálu, takúto škodu základné poistenie zodpovednosti za škody zvyčajne nekryje. Môže byť krytá pripoistením zodpovednosti za čisto finančné škody.

Poistenie zodpovednosti za škodu v súvislosti s porušením povinnosti štatutárnych orgánov a výkonného manažmentu

Poistenie zodpovednosti za škodu členov štatutárnych orgánov a výkonných riaditeľov spoločnosti sa vzťahuje na zodpovednosť manažérov, riaditeľov a členov predstavenstiev a dozorných rád za škodu vzniknutú tretej osobe spôsobenú porušením povinností poisteným, vyplývajúcu z akejkoľvek nepredvídanej a náhlejšej poistnej udalosti bližšie špecifikovanej v poistnej zmluve. Poistenie sa nevzťahuje na škody vyplývajúce z úmyselného alebo podvodného konania poistníka alebo poistených a na škody spôsobené poistenými alebo poistníkom, ak získali akýkoľvek prospech alebo výhodu alebo prijali odmenu, na ktorú nemali nárok. Poistenie sa nevzťahuje ani na nároky vyplývajúce priamo alebo nepriamo z pokút, peňažných trestov a pod., uložených v zmysle zákona, disciplinárnych alebo exemplárnych trestov uložených v zmysle zákona, daní alebo udalostí, ktoré sa v zmysle zákona považujú za nepoistiteľné.

Poistenie zodpovednosti zamestnancov za škodu spôsobenú pri výkone povolania

Toto poistenie (individuálne alebo skupinové) sa vzťahuje na zodpovednosť za škodu, ktorá bola spôsobená poisteným zamestnancom jeho zamestnávateľovi, a to zavineným porušením povinností pri plnení pracovných úloh. Poistený má právo, aby poisťovňa za neho nahradila škodu vzniknutú zamestnávateľovi na jeho zdraví, majetku (strojoch, zariadení) alebo záujmoch za predpokladu, že ku škodovej udalosti došlo v dobe platnosti poistenia a že poistený za túto škodu nesie právnu zodpovednosť.

K tomuto poisteniu možno navyše dohodnúť:

- pripoistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone práce na základe dohody o pracovnej činnosti alebo dohody o vedľajšej činnosti,
- pripoistenie zodpovednosti za škodu na motorovom vozidle zamestnávateľa, za ktorú poistený zodpovedá.

Poistenie zodpovednosti zamestnávateľa za škodu zamestnancom

Časť škôd, spôsobených zamestnancovi pri výkone činnosti pre zamestnávateľa, a to straty na zdraví, je krytá zákonným poistením zodpovednosti zamestnávateľa za škodu spôsobenú pracovným úrazom alebo chorobou z povolania. Spôsobené majetkové straty zamestnancov je však potrebné riešiť dobrovoľným zmluvným poistením, z ktorého sa hradí škoda, za ktorú podľa platnej legislatívy zodpovedá zamestnávateľ. Musí však byť preukázaná zodpovednosť zamestnávateľa za spôsobené škody. Ide napríklad o poškodenie alebo zničenie nevyhnutných vecí osobnej potreby, ktoré si zamestnanec donesie na pracovisko a má ich odložené na vyhradenom mieste.

Poistenie zodpovednosti za škodu cestného dopravcu

Poistenie zodpovednosti za škodu cestného dopravcu sa vzťahuje na zodpovednosť za škodu vzniknutú inému na veci alebo zásielke v dôsledku náhodnej udalosti, ku ktorej došlo v dobe trvania poistenia pri nákladnej cestnej doprave. Nákladnou cestnou dopravou sa rozumie preprava vecí a zásielok, ktorú dopravca vykonáva na základe zmluvy o preprave tovaru, prípadne inej zmluvy, podľa prepravného poriadku a tarify. Pre účely poistenia zodpovednosti za škodu cestného dopravcu sa rozdeľuje nákladná cestná doprava na vnútroštátnu a medzinárodnú cestnú dopravu.

U medzinárodnej cestnej dopravy sa poistenie v základnom rozsahu vzťahuje iba na zodpovednosť vzniknutú na zásielkach, na ktoré bola vystavená zahraničná obchodná

faktúra. Ďalšie základné predpoklady vzniku práva na poistné plnenie sú zhodné s vnútroštátnou prepravou, t.j. nutnosť písomného prepravného dokladu potvrdeného dopravcom a odosielateľom. Aj tu sa poistenie zvyčajne vzťahuje len na prípady zodpovednosti za škodu, ktorá nastala pri doprave vykonávanej motorovým vozidlom uvedeným v poistnej zmluve, od ktorého technickej kontroly neuplynula doba dlhšia ako jeden rok. Veľmi dôležitá je tu územná platnosť a výluky uvedené v poistnej zmluve.

Poistenie zodpovednosti za škody na životnom prostredí

Poistenie zodpovednosti za škody spôsobené na životnom prostredí sa začína výrazne presadzovať najmä vo vyspelých ekonomikách. Predstavuje špecifický poistný produkt, ktorý okrem priamych vecných škôd kryje aj škody nepriame, ktoré sa môžu vyskytnúť s určitým časovým posunom po vzniku udalosti, ktorá škodu vyvolala. Keďže vo väčšine prípadov poškodenia životného prostredia nie je možné presne určiť rozsah následných škôd a ich celkový prejav a výšku nákladov na ich odstránenie, obsahuje toto poistenie celý rad obmedzení z hľadiska výšky poistného plnenia, aj z hľadiska časového obmedzenia poskytovaného poistného plnenia.

V poslednom pokračovaní tejto malej série článkov o poistení zodpovednosti za škodu sa zameriame na poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú výrobkom, ktorého význam v ekonomike neustále rastie.

*Ing. Mgr. Zuzana Krátka
Ekonomická univerzita v Bratislave*